

DEPOT

TRẦN-DẮC-NGHĨA
TỔNG-LÝ

Giá bán nhứt trình

BỘN QUỐC-NGŨ:
Trộn năm.....5500
Sáu tháng.....3 00

BỘN LANGSA:
Trộn năm.....300
Sáu tháng.....2 00

BÁN CHUNG HAI BỘN
Trộn năm.....7500
Sáu tháng.....4 00

AN-HÀ-BÁO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NGŨ DU COURRIER DE L'OUEST

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles

NHÀ BÁO Ở TẠI ĐƯỜNG Boulevard Delanoue - Santho

DEPOT LEGAL
INDOCHINE
N° 66

TRƯƠNG-QUANG-TIỀN
CHỦ-BUT

Về việc mua bán hay là mua nhứt-trình xin đề thơ cho M. TRẦN-DẮC-NGHĨA

Lúc mua báo xin các ngài chiếu cố, gởi số tiền luôn, bốn-quan lấy làm thăm cảm.

Những bài gởi đến không đăng lên báo được thời không lệ trả lại, xin các ngài lưu ý.

QUỐC TRÁI

Đặng khoáng trương cuộc Kinh-tế trong cõi Đông-Pháp

CHÁNH-PHỦ TÍN-TRUYỀN

Kể từ ngày mồng một cho đến hai mươi tháng Mars 1922 sẽ mở cuộc quốc-trái bạc đồng. Quan Toàn-quyền tổng thông Đông-Pháp được phép mở cuộc quốc-trái này theo chỉ dụ ngày 8 Octobre 1921 và theo thể lệ trong lời nghị-định của quan Toàn-quyền ngày 14 Octobre 1921. Cuộc quốc-trái này mở ra chỉ để làm cho hoàn-thành đường xe lửa từ Vinh tới Đông-hà, mà vẫn là một việc làm thứ rất cần ích, tiện cho sau này sẽ mở cuộc quốc-trái khác nữa trong các xứ ở miền Đông-Pháp, đặng khoáng-trương các cuộc kinh-tế và chấn hưng các cuộc canh-nông, hầu làm cho đất Đông-Pháp, thành-thuộc. Ấy là lần thứ nhứt mà dân Đông-Pháp được gọi đều chung-cùng nhau mà làm cho xứ-sở mình cho thành-thuộc và xứ Đông-Pháp mượn đường quốc-trái lấy của cải của dân chúng mình trong xứ mà làm thế-lực kim-tiền, cần ích trong việc thi hành

Thế-lẽ về cuộc quốc-trái này kể như vậy: Về vay mỗi cái là 50 đồng, thời hồi lại nội trong hạn ba mươi năm là lâu hơn hết, lại thời bằng số trúng theo bạc định kể ra dưới đây. Mỗi năm có 4.120 vé thời hồi lại, ba tháng xổ số một kỳ, kỳ ba tháng đầu và kỳ ba tháng thứ ba, thì có một vé trúng được 10.000 đồng; một vé trúng 1.000 đồng; 12 vé 500 đồng; 1016 vé 100 đồng. Còn kỳ ba tháng thứ nhì và kỳ ba tháng thứ tư, thì 4 vé trúng 1.000 đồng; 26 vé 500 đồng; 1.000 vé 100 đồng.

Trước khi tổ các phần lợi cho kẻ cho vay trong cuộc quốc-trái này rõ biết, thì người nên sánh mà coi vốn vay chẳng nhiều mà số trúng lại định nhiều hơn hết, tự xưa chưa có cuộc vay nào bên chánh-quốc dám bì.

VÌ NƯỚC LẠI VÌ NHÀ

Thế nào gọi là vì nước vì nhà?

Chỉ có sự ra từ vào sanh ở các chiến trận, mang sao động nguyệt, là mới được gọi vì nước vì nhà ư? Cái tiếng vì nước vì nhà là phải chính thân mình và gia đình mình máu oan hồn, lạng-lóc nơi dòng xương và định là mới được thu hưởng lấy ư?

— Không! quyết không phải thế. Cái nghĩa vì nước vì nhà chẳng ở trong cái phạm vi chật-hẹp ấy mà ở vào cái chủ-nghĩa rất hoạt-hạt làm kia! Nay, bác lập thành một nhà nước từ đất lạng, cơ-sơ vàng-vàng, hi-vọng bác bao giờ cũng có khiến cho đồng bạc của người cùng nói giống hàng quanh-quần ở xứ bác, tuy nhiên người ta muốn có cái áo cái quần để mặc, tất phải phải tiền ra bầu tra cho bác, nhưng đầu bác đã đầu tiền ấy, mà bao giờ bác cũng có công lao với xứ-sở, biết trọng biết yêu đồng bạc của người mình, mà biết yêu đồng bạc của người mình tức là biết yêu nước yêu nhà, vì bác giàu là nước giàu, mà bác mạnh là nước mạnh.

Tôi lập một ngân-hàng trung-tế, cái mục đích là để giúp các nhà nông-nghiep, các tay nghề thương... mà gặp lúc thiếu vốn không biết nhờ cậy vào đâu. Công biết rằng: tôi giúp vốn là có lợi, nhưng cái nghĩa-vụ của tôi thì hành thật có ích lợi cho đồng bào nhiều lắm; không những tôi muốn thủ lợi một mình, mà tôi lại muốn cho người cùng một máu đều thu lợi như tôi, đừng để cho đồng bạc mua hơi nước mắt của mình rơi ra tay người ngoại quốc...

Ấy các công-việc sinh nhai mà có nghĩa như thế, thời có thể nói là những công-việc vì nước vì nhà mà tạo thành, tương-cung không phải là nói quá. Phương-chi, xứ Nam-kỳ ta vẫn nổi danh là một xứ phú-tu, hàng năm xuất cảng đến một triệu hai trăm ngàn tấn lúa để bán ở Nhật-bôn, Ma-ni, Hoa-kỳ, Java,

và bên Thái-tây; còn nổi lợi về cao-su, tiêu, bông vải, v.v. xứ nào cũng đều biết, thời há lại chẳng vui lòng mà làm cho hết nghĩa-vụ mình sao? há lại chẳng có chút nhiệt huyết để làm ích cho nước lợi cho nhà mà cũng rừ nhao: Trung, Nam, Bắc công tiền lên con đường sinh hoạt để sớm hưởng cái sáng lợi thiên nhiên kia sao?

Làm cho hết nghĩa-vụ, làm cho ích nước lợi nhà là những công-việc gì đây?

— Tôi, không cần nói đâu xa, từ ngay buổi này đây, từ Bắc chí Nam, đường xe lửa đã giao thông, chỉ có dirt khu vực tại Vinh xuống Đông-hà mà nhà nước có vay của Đông-Pháp số sáu triệu bạc để nối cưu liên, vậy nghĩa-vụ ta là đó, nghĩa-vụ ta là lên phòng trái, đứng ngại-ngùng gì. Như công Bắc-kỳ thừa, một ngày lãnh coi 0515 đến 0520 mà thôi; mà như công Nam-kỳ phải 0510 đến 0515, còn nói khó mướn khó thuê; nhiều cảnh đóng bó hoang không phải người bảo xứ không biết xuất tiền ra mà khai phá, để thân mới lợi vô hạn vào tay, nhưng sự khai phá là cây ở số như công cho phụ-phí mới được, mà đã nói như công ở Nam-kỳ không đủ dụng lại giá mắc gấp hai gấp ba ở Bắc-kỳ thời thế nào khôn lường được.

Khó nói người Bắc không quen tánh đi tàu, phần nhiều họ xem sự tinh đình ở giữa biển trong năm bảy ngày đó là vẫn như kẻ bị dây, họ lại là người ở đồng bằng nên sợ nổi đầu mưa vì sóng gió. Bao giờ có đường xe lửa đi thẳng một mạch thời để họ họ làm; mà bây giờ con đường trái-trà đã phải-rẻ người cùng với cùng máu ra làm ba xứ, từ trên A ngàn năm những này, lại chính đưa nhau, đôi nhau cho sum họp một nhà, ba kỳ lên lại đi đôi mới là thấy được buổi thure-hành chứ không phải là buổi hư vấp nữa. Thời! giúp vào cuộc quốc-trái kỳ này là nên nghĩ nghĩ liên lợi, không trảng số, không phước làm giàu được thời ba chục năm của

Phu-thê đàm luận về cuộc QUỐC TRÁI SÁU TRIỆU BẠC

Vợ—Lông này tôi nghe ai nấy cũng rằng cho vay mấy chục, mấy trăm vé đều luận việc quốc-trái, vậy nhà-nước còn vay chi nữa?

Chồng—A, phải vậy; nhà-nước vay sáu triệu bạc trắng Đông-Pháp.

—Không biết vay bạc mà làm gì há?

—Vay dựng dựng tiền ấy mà làm cho gấp khúc đường xe lửa từ Vinh đến Đông-hà, 2 vạn cách nhau cũng ngoài 200 ngàn thước.

—Làm dựng xe lửa ấy có ích gì cho Nam-kỳ ta chăng?

—Coi ch làm chứ; há làm khúc đường đó rồi thì từ Bắc-kỳ, Trung-kỳ và Nam-kỳ sẽ liên dương, tiện bề cho người đi chơi, tiện bề cho như công ngoài Bắc và Nam mà khai-phá đất hoang và chờ đó thổ sản Bắc-kỳ và bán Nam-kỳ cũng đó thổ sản Nam-kỳ ra bán cho Bắc-kỳ.

Chồng—Ấy thì Nam-kỳ ta trở nên thành mậu lâm.

—Nếu vậy thì nên cho nhà nước vay làm mà, vì vay mà làm điều hữu ích cho dân thì có mất đi đâu nhưng chẳng biết bao nhiêu một vé?

—Mỗi một vé là 50\$00 như mình rồi một sanh hai, ít có dịp nào hơn nữa.

Đó là vì nước lợi vì nhà, vì nước nhà mà làm-tuy cũng nghĩa-vụ. Cách cho vay thế nào, số số thế nào, đã nói rồi; chủ ý bài này là xin người trong ba kỳ khá trọng ở sự liên-lạc lẫn chung tương đầu gối nhau, cùng nâng đường công-nghệ chân hưng, cùng trải đất non sông mà mới. Bao nhiêu hi-vọng đều ở nơi con đường xe lửa sắp lập đây, mà muốn lập thành phải có Tiền mới được.

T. Q. Tận

—Bỏ đi đầu, bỏ số mình không trúng kỳ này, thì mình còn trông trúng kỳ khác, trông như vậy cho tới 30 năm, như mình học phần không trúng số thì nhà nước trả lại cho mình 100\$

—Nếu kỳ số số nào mình cũng không trúng, mà lại trong nhà thiếu trước hụt sau, không lẽ mình ngồi nhìn đối ốm cái số đó mà chờ bạc muộn.

—Ôi! khéo lo há lập thì thời, lo gì mà tăng tiền xài, vì về quốc-trái ấy công như tằm giấy bạc vậy, mà dễ xài hơn các vé quốc-trái kia; bởi vì nó là quốc-trái bạc đồng Đông-Pháp, chứ không phải là tiền Langsa đâu.

—Nói vậy mình dùng vé quốc-trái mua chắt chắt nửa há, vậy nó có mất giá hay không?

—Không đâu, chẳng những là nó không mất giá là chứ mà càng ngày nó lại càng cao giá mãi lên.

—Là sao lại vậy? há không mất giá là qui rồi, mà lại thêm vào giá thì tôi biết không thiếu.

—Số là làm vậy; há lâu chừng nào thì ngày giờ cận, gần mang 30 năm, mình mong nhà-nước trả lại 100\$ có phải là tự nhiên nó phải cao giá không?

—Vay mình bán vé quốc-trái ấy đáng không?

—Đặng làm, nhà-nước sẽ lập trong mỗi tỉnh một tiệm để mua vé và bán ra những vé nào của mình đem đến bán.

—Ước chừng mình cầm cổ cho bằng ngân hàng đồng vay bạc đồng không?

—Đặng, cứ mỗi vé thế chừng thì bằng ngân hàng chịu cho mình vay 40\$

—Còn như mình thế về quốc-trái mình cho các hàng-ngân hàng rồi, mà ngày sau số mình trúng bạc muộn, rồi ai hưởng của ấy?

—Bạc muộn đó thì về mình hưởng chứ hàng ngân-hàng không đáng hưởng vì về quốc-trái mình cầm cổ đó đang vay bạc, ngày nào mình không trả nợ thì họ nó sanh lợi; còn về quốc-trái là giấy để thế chừng, nên mình là chủ mình có quyền hưởng bạc lợi.

Nói vậy thì cuộc quốc-trái này là lợi cho ta ta nên cho vay làm, vậy đơn bà cho vay đáng không?

Sao lại không, nam nữ gì cho vay lại không đáng, mong là đem tiền đến kho bạc thì quan kho bạc than rồi cho cho mình tiền lại làm, rồi sẽ lãnh giấy

—Không biết mình cho vay, rồi chừng nào nhà-nước mới trả lại cho mình há?

—Trong ba mươi năm, cứ một tài nhà nước trả hai, nghĩa là mỗi vé 50\$ nhà-nước trả một 100\$; đó là mỗi lợi cầm chắc trong tay mình rồi, lại còn có cuộc xổ số, như ông ba phu hộ thì chắc là kẻ nghèo trở nên giàu mau lắm.

—Là sao lại nghèo rồi trở nên giàu mau được?

—Số là làm vậy; mỗi năm nhà nước xổ số cứ ba tháng xổ một kỳ, nghĩa là trong một năm xổ 4 kỳ.

Kỳ thứ nhứt
1 số trúng.....10.000\$
1 số trúng.....1.000
12 số mỗi số trúng 500\$ 6.000
1016 " " " 100\$. 101.600 118.600\$

Kỳ thứ nhì
1 số mỗi số trúng 1000\$ 4.000\$
26 " " " 500. 13.000.
1000 " " " 100. 100.000 117.000

Kỳ thứ ba
1 số trúng.....10.000\$
1 số trúng.....1.000
12 số mỗi số trúng 500\$ 6.000
1016 " " " 100\$. 101.600 118.600\$

Kỳ thứ tư
1 số mỗi số trúng 1000\$ 4.000\$
26 " " " 500. 13.000
1000 " " " 100. 100.000 117.000

Hiệp công số bạc của nhà-nước cho trúng mỗi năm 471.200\$

—Chà chà, khá quá há, đã cho nhà nước vay là bốn phần phải làm rồi, mà lại còn có thể mau làm giàu nữa thì ai mà không hưởng của ta cho nhà nước vay, à, còn như số mình không trúng rồi bỏ đi hay sao?

vinh-viên.
—Không biết chừng nào khởi sự phong quốc-trái hả?

—Ngày mồng 1 tháng ba ta qua thì khởi sự cho đến 20 tháng ba thì khoa số, thời gian, nghĩa là có hai mươi ngày mà thôi.

—Chà chà! ít ngày giờ quá há, vậy bốn phần hai vợ chồng mình đây tình cho nhà-nước vay mấy vé?

—Như mình đây thì không giàu hơn ai, bạc hiện còn trong túi 800\$, vàng còn mười lượng, để vàng trong tủ không ích gì đem lại tiệm cầm đồ, lần lần làm tiến khước mình chuộc đồ mình, ngày sau khà nữa như dư tiền coi ai ban về quốc-trái mình sẽ mua thêm, chứ chỉ có dư nhiều thì mình cũng mua 10 vé mới là phải hơn, còn này ngày sau để lại cho con cháu cũng như sự sáng vậy, vì quốc-gia hữu sự, không lẽ mình tại ngơ, mặt lấp cho danh, phải ráng cho danh nghĩa dân.

—Báo tình vậy hạp ý tôi lắm đấy thôi để liệu lo cho kịp ngày giờ kẻo trễ mà lỡ-làng cơ hội đi.

Trần-đắc-Nghĩa

Mau mua quốc trái kỳ này, thấp đường đất Bắc, mở may trời Nam. Con Hóng cháu Lạc về vàng, xây nên kinh-tê, nhất thanh ly-tại.

Đâu là kẻ trường cửu?

Việc cư xử người An-nam nói theo Trắc-học Fan, phần nhiều, họ đang giàu có sang trọng rồi lại lo cho con cháu nối nghiệp lâu già, kia những kẻ mua đất cất phố, họ là người bán lay mua đá, họ thì lo mua ruộng cho nhiều, kẻ thì quyết lập vườn cho rộng, cho vay đất nơ, họ-là tiểu-góp, họ-nhân thay những kẻ sanh nhai; nhưng xét cho cùng, nghề nghiệp nào lại không đều đất thất, có khi lợi mà cũng có khi thất bát, đây là lẽ tự-nhiên. Ruộng nương, phố xá, vườn-tược, mỗi một cho đến cuộc bán-buôn cũng có khi đất-thất trong tay.

Các nước thông thái hèn Tây và thế giới mới, nhà giàu chẳng mọi sự hưng hiệp sanh nhai, lại ưa thừa dịp Chính phủ vay, họ nhiều vốn liền đầu tom góp đóng vào kho nhà nước, rồi cứ việc an-nhà, trảy từ tư-tôn, nắm lấy vé quốc-trái mà đầu tư.

Như An-nam ta lúc này, gặp cơn chánh phủ muốn vay tiền để mở mang cho xứ sở ta, nghĩa là làm đường xe lửa, đường cho ta ngay sau thông-lưu cũng nam cực Bắc, để đường đi làm ăn, cận tiện việc chở chuyên hàng-hóa; thì ta nghĩ có cho mỗi người nào vay chắc chẳng hơn là cho nhà nước vay, còn non có nước thì mỗi người vẫn vơ vãng vãng!

Và lại theo thể-lệ cuộc vay này, họ đưa ra năm chục đồng bạc với thì chắc được vốn một lời một, nghĩa là chẳng kém thì muốn sao sao cũng được bốn lời một trăm nguyên. Như vậy mà mấy triệu góp vào, nếu tính số học muốn học, sự nghiệp to thành-linh mà đang thì là khoái lạc biết bao nhiêu.

Một năm nhà nước có số tiền kỳ, họ mượn năm, tính gần 120 kỳ, các phần này nó cũng là một mặt, đã là góp góp thế này, vì như họ phân chia lợi, số đến 119 là nó không đủ, họ thì số 50 còn nhập 30 lại là số chốt của chúng ta và mà hướng đàng, chẳng mất đồng nào.

Ấy là cuộc dành bạc với trời, đặt ra 30 vốn muốn trúng bạc muốn, đầu không trúng, khởi bị người làm cái ăn vốn mà lại được chung thêm năm 50\$ có phải trong đời, nước nào mà hay cuộc đua mạng-vào vui-vẻ như thế?

Vậy xin ai nấy rằng cho nhà nước vay hội này, đầu rằng từng-tiểu cũng phải góp lấy, đầu may được phước cho con cháu nó như, vì đầu cho vay rồi, gặp lúc từng-tiểu, đem cái vé đi cầm bán thì ai ai cũng sẵn lòng mua, tôi hằng học Đông-Pháp cũng cần dùng về ấy nữa: được cái vé quốc-trái, ấy là trong tay nắm vững số tiền, bao giờ xài cũng dặng.

Bà giải-giải một hai lời trên đây, những kẻ làm trường là đưa ra rồi rồi không trúng số phải mất vốn, hãy biểu lấy; vốn đưa ra không bao giờ mất mà lại còn lời là khác.

Và lại cuộc Quốc-trái Đông-Pháp năm 1922 này có an toàn với các vận nước Nam ta thế nào, xin qua kỳ sau phân tiếp.

Trần — Đặng-văn-Chiêu

Cựu Chủ-bút "Nông-Cổ-Min-Đàm"

NOTA: Mỗi năm xổ số như vậy:

Lần 1° và 3°:

1 số độc-đắc-trúng.....10.000\$
1 số trúng.....1000.
12 số trúng.....500.
1016 số.....100.

Lần 2° và 4°:

1 số trúng.....1000.
26 số trúng.....500.
1000 số trúng.....100.

Thơ tin vàng lai

Trái lời cho người chủ tâm giấy bạc số 348. P. 906

Lo Phấn vậy, bất kỳ người nào biết, luật cũng đều nói với anh một thể ấy. Cái vé mà anh đã có sẵn trong tay, đó đầu anh đã thế cho nhà ngân-hàng lấy bạc trước rồi, nhưng bao giờ cũng là của anh. May ra nếu anh trúng số 10.000\$, thì số ấy anh hưởng, chứ nhà ngân-hàng có quyền gì lãnh dặng.

Anh cũng hiểu rằng theo như mấy câu anh nói, trả lời trong báo thật lấy làm bất tiện lắm, vậy xin giải cho bi-yếu cho anh rõ mà thôi. Này để tôi ví-dụ cho anh xem: và như anh thuê trong chín tháng nửa sẽ phải cần dùng số bạc 1.000\$. Nếu bây giờ anh cho vay đi, thì trong kỳ số số thứ nhất và thứ nhì anh được chưa mà trúng số; đến đúng chín tháng anh không trúng, anh được phép:

1—Hàn vé ấy mà lấy tiền (anh còn bán được mắc hơn, nhưng từ đó về sau anh không còn gì trông trúng được nữa).
2—Thế về mà lấy tiền 80 phần 100, phải chịu lời 6 phần; may có trúng thì anh còn được lãnh. Nhưng cứ theo như vậy, cách ấy, thì làm cách nào anh cũng có tiền.

May cho các nhà nông lâm

Là nghe rằng cách tuần trước đã có người dạy cách thế này bằng mấy rồi, công nghệ đầu sẽ khởi cuối tuần trước hết ở quận Phong-thập và Ôn-nôn, trong một kỳ văn tá. Ai cũng dự rằng: mấy cây này sẽ sinh ra nhiều tiền, đất đai càng xấp, gốc cây ăn quả, xuống, kho cho săn-bò cũng phải. Người bị-huật về sự trồng cây có làm rồi mới thấy, và sẽ hay tất cho thiên hạ cùng biết.

Mong cho ai nấy đến công nhân rằng sự như này có thể thời sẽ cây, thì nơi một đám đất nào mà ta chọn được đó.

Nếu muốn cho một người đến có thể đi theo đó mà làm, thì người người có mục đích sẽ nói lại cách mình phải làm làm sao, lúc này sẽ giải rõ.

VỀ NGHĨA QUÊN TÌNH

"Vi nghĩa quên tình" chính là nhân một cuốn tiểu-thuyết của ông bạn đồng-nghiep Nguyễn-mạnh-Bồng tự Mân-Châu, Chánh Chủ-bút ở Sáp-chí Hữu-Thanh Hà-nội vừa mới xuất bản từ hôm đầu năm nay năm 1922 này, giá mỗi quyển chỉ có 3 cái, dày cả 45 trang. Tôi được ông bạn đến, gửi tặng một quyển để xem chơi, mà mắt vừa trái qua suốt 45 trang ấy thì lòng bắt háng-hấp, dục cầm bút trước cầm tay thanh-tĩnh của ông mà sau lại để mấy lời bình-luận về ý văn, về nội-bút của ông để mọi người cùng rỏ.

Xin ai nấy chờ ngó rằng tôi cố vì ông mà khen ngợi theo quyển sách của ông để cho ông dễ cầu danh cầu lợi. Giá phải chờ thế thì hai chữ bình-luận của tôi đã nói trên kia nào có ảnh hưởng gì đến bài này, mà nếu phải vì bạn khen ngợi hơn vì văn bình-luận thì con người ấy vẫn mang tội với xã-hội chẳng vừa, vì buổi này quốc-văn có quan-hệ cho phong-tục ta một phần to-lắm lắm. Phải chờ, soạn giả có mấy lời nói ở trang đầu rằng:

"Quyển sách này thật không phải là tôi muốn cho ra đời để khoe văn, hoặc cầu danh cầu lợi chỉ chi. Giá tôi có khoe văn thì dù hay đến đâu ra nữa, bạn bình-phẩm chê-bại đã sẵn có rồi, tất họ nhào-nào lên mà đem cho ra giờ, họ đã đem ra giờ thì hay tuyệt đó cũng vì thế mà tôi danh, vì thế mà tôi lợi, danh lợi còn đâu mà cầu! Và lại cầu danh ở văn-giới nước ta, cũng chẳng có thanh-gi, cầu lợi ở văn-giới nước ta cũng chẳng có lợi gì. Nếu muốn danh muốn lợi, ở xã-hội này có thiếu gì cách cầu, danh lợi lớn ở nước ta ngày nay thực không ở văn-học."

Tâm lý ông đã biểu lộ ra ngoài lòng văn như thế thì trước chúng ta mấy câu tôi viết ra sau đây, chứ đọc-giải cũng tự biết cho là thế nào rồi. Nhưng trước kia đã có nói ông là Chánh Chủ-bút Hữu-Thanh thì tự mình đem cái ở ông này ra bình-luận quyển sách của ông, lại há không có là quá đáng ư?—Thật, lấy văn ý mà suy thời quá đáng, nhưng lấy xã-hội mà suy thời nào có quá đáng. Sao lại như thế?—Ừ! như thế là phải lẽ, như thế là hợp thời, vì sách xuất bản không phải toàn là có công với xã-hội cả mà nhiều quyển đến làm hư-bại phoig tục, điều-dào luân-thường. Vậy nói bình-luận một quyển sách, tuổi mới nghe qua tựa như có gay-gắt nhưng chính nghĩa là phải như thế.

Quyển "Vi nghĩa quên tình" của soạn giả Mân-Châu thế nào?—Tôi xin thú thật rằng: ý tôi thâm thúy mà lời lẽ chảy xuôi quỏ; quyển ấy biểu cả sáu chuyện mà cùng chuyện "Vi nghĩa quên tình" nữa là bấy. Vừa đọc suốt một một theo thời lại vừa yêu-nếu trân-trọng cái giá văn-chương của ông, mà cứ do theo tình từ thời lại càng thấy ông mai nung nấu mấy mạch máu nóng vì xã-hội, lời lẽ châu ngọc của ông để cảm-súc được lòng người.

"Ba hào một quyển có là bao" chính là câu cuối cùng của ông viết ở đoạn HI-đề. Thật thế, tiểu-thuyết của ông có phần bỏ dưng cho tâm lý con người mà chỉ bản có ba cái là: cực tẻ, tương-chung như tục-người nói: se-da một đồng công một lượng—cũng thật là chính nghĩa lắm. Vậy có mấy lời viết trên đây mà toàn là lời thật thì thành thiệt tự ở trong bản tâm phát là ra, để tự nhủ quyển tiểu-thuyết của ông như thế. Sau đây đầu ông có bảo rằng: quả là ông quên tình chứ là ông quá khéo—đó mà thôi.

Anh em đã tình rồi, vậy cứ do ở M. Cát-Thành số 3, phố Hàng-Đại Hà-nội (hỏi sẽ có sách gửi lại ngay).

Trương-quang-Tiến

Đường xe lửa Vĩnh-Dông-Hà, nối đây liên-lạc một nhà Bắc-Nam. Cho càng rục-rò giang-san, cho càng thêm giá, cho càng rờ danh. Cho vay để gọi chút tình....

Về vụ quốc-trái

Phi-công Poulet đã bay tại Saigon, thỉnh-danh: lừng lẫy, ai cũng đều nghe, người tình sẽ xuống Cẩn-thơ rồi 18 Février tới đây. Muốn cho thuận tiện thời điểm đất trống ở gần sở Canh-nông sẽ là chỗ của ngài lên xuống.

Ngoại trừ các lữ-bay một mình, và bay có chở hành khách, phi-công Poulet lại có bay để dễ động về vụ quốc-trái nữa. Đã nói rằng: tài bay của ngài ai cũng đến hoan-nginh, vậy xin chờ vị ở Tân-An là chỗ sẽ tại và các ngài ở lữ-giao đây hãy sửa-s soạn như định đi, hầu ghi tên vào sổ để bay với ngài một chuyến chơi cho biết.

THI LÀNH THƯỜNG
Kỷ thi thư như

Một vị hảo tâm viết thư lại tỏ rằng: "Muốn cho các trẻ em biết về đường xe lửa ở phía Bắc: Đông-Pháp có thể đem nguồn lợi vào Nam-kỳ là bao nhiêu vậy tôi xin nghĩ định gửi tặng một thỉnh-trang cây cho một trẻ lại chân thành Cẩn-thơ, trái cây ấy ở tại tỉnh Vân-Nam đem lại, chỉ là chờ đi xe lửa từ Bắc đến miền biển. Bao quân An-Hà sẽ đăng tên trên báo được: Lành Thường đó. Chỉ có các trẻ em ở làng Tân-An và Thới-Bình (Cẩn-thơ) được thư mà thôi."

Vấn đề ra như vậy: Các thư trái cây nào ở chốn xa-xuối non-núi mà xe lửa lại Vân-Nam chờ lại đó? Chờ đi bao lâu mới tới đây? Nếu không có đường xe lửa thì bao lâu mới tới? Trái cây ấy sẽ thái hay không? Khi đường xe lửa từ Vĩnh-xuống Đông-hà lập hoàn-thành rồi, chờ đi mấy ngày mà tới?

CÁCH THỨC LÀM BÀI

Bài làm và gửi tới sẽ viết sau lưng tấm carte postale officielle (carte này các nhà thư có bán) nêu hết thời sẽ viết trên một tờ giấy thường dán con có 0f.20 chỉ là 0\$.04, nhờ hãng kiều carte postale đã nói trên đó. Chiều ngày thứ bảy 18 Février 1922 thời thời thân. Nói đó n lại: vụ thi này có ảnh-hưởng đến kỳ quốc-trái sáu triệu bạc, vậy các trẻ em hãy định trí hồi lại cho kỳ càng về nguồn lợi của đường xe lửa hầu đặt khỏi sai lầm vì còn cho thì và cho lành thường nữa.

Kỷ thi thư nhì

Bản ủy viên đã đồng, sẽ cho một người ở tại làng Tân-An hoặc Thới-Bình dưới 20 tuổi, ngồi máy bay với phi-công Poulet, khởi tốc tiền.

Vấn đề ra như vậy: Biện rõ các nguồn lợi mà đường xe lửa Vĩnh-Dông-Hà sẽ đi vào xứ Nam-kỳ. Bài làm phải cho minh-bạch. Tên người viết bài ấy phải để cho rõ ràng hầu báo-quản hồi-tujuan lại chắc-chắn. Bài bỏ vào bao thư, dán cò, có con dấu quốc-trái nhận cho lại phải ghiêm theo một đồng bạc nữa (vì đó là cò để tránh những kẻ giả-gò).

Bao nhiêu học ghiêm theo bài gửi đúng để mua hoặc một vé, hoặc nhiều vé quốc-trái làm cho một đứa—mà còi nào trong bài mà chưa có là trẻ, y theo điều-lệ của bản-báo trong tỉnh định. Hãy thư hãy rằng thật có lẽ phước đến cho non-vi kẻ thơ được đi phi-thuyền khố-bon, người được lãnh vé quốc-trái để sau này trúng số mà được tiếng ngời-khê: ra về: đưa con còi còi kia, cha nó đã vì cuộc hoà-bình mà phải xuống ở đồn đạo trường tên là để cái phước được cho nó hưởng ngày nay đó.

Lời cảm tạ

Được tin của M. André Thận mới đến ngày 18 Février 1922, 8 giờ tối, qua dự xem hát, nhân dịp ông khai trường hát của ông tại Tân-phủ-dông (Sadén). Vay bốn-quần còi lại tay ông và moay rùng-gánh "Cirque-Jeune-Annam" sẽ được thiên hạ hoan-nginh.

Il est certain que nous, Annamites, comprenons ce que sera pour nous cet achèvement du trans-indochinois. Par conséquent, souscrire à l'emprunt, c'est notre devoir.

Hằng rằng người Nam-Việt ta vẫn rỏ về sự nối đường xe lửa Đông-Pháp này sẽ hay cho ta là thế nào rồi. Thẻ thời phong-trái, ấy ta ngta-vụ ta.

Tin mừng

Được tin rằng bà trưởng phụ Huynh-kim-Danh chủ An-quân Huynh-kim-Danh tại Saigon đã tái-tôn cùng M. Lâm-vân-Thỉnh giúp việc tại nhà luôn Saigon đã làm lễ hôn-phối hôm ngày 5 février 1922. Bà quân kính lời mừng bà và chúc cho sức-cảm hảo-hiệp.

Hãy đăng tin rằng: chánh-lai của M. Đặng-văn-Chiêu, cựu Giáo-Viên ở Trồn (Cẩn-thơ) mới hạ sanh hôm ngày 9 Février 1922 tại nhà thương Cẩn-thơ một đứa con gái đặt tên là Đặng-cầm-Nhung. Vì tình cổ-kết, Báo-quan tỏ lời mừng M. Chiêu và chúc cho cháu từ mạnh giỏi hàng ngày.

An-Hà-Báo
kính mừng

Sang Đại-Pháp

Được tin rằng quan toà Đỗ-hữu-Trý sắp về Đại-Pháp nghỉ trong một ít lâu để đổi cảnh: vậy báo-quan kính vọng tâm lòng thành-nhiệt chúc ngài được vững bước ngàn trùng và mong ngài mau trở lại cổ hương cho phi lòng dân hoài vọng.

An-hà-báo

Tin buồn

Tôi lấy làm buồn mà nghe tin chẳng lành rằng linh-tư-huynh của chủ hương hào Vĩnh, lại là từ mẫu của M. Tích, cựu nghị-viên địa hạt tỉnh Định-phước, làng Thương-phước (Cẩn-thơ), đã từ trần hôm ngày 1° Février 1922, hưởng thọ được 72 tuổi.

Hà từ trần đây, ai cũng đều thương mến cái tư đức của bà, bởi vậy nên từ bữa 12 Février có thấy cái lòng tôn kính, hương-chức tấn-cru và phân-bằng quyền-thủ đều đến đưa bà rất đông.

Vậy tôi có mấy lời chia buồn cùng chủ hương hào Vĩnh và bừn quyền của chủ, chúc cho linh-hồ của hương-phước nơi thiên-dàng, tiên-diên khoái-lạc.

Vô-ngọc-An
kính điếu.

Tiếp tin buồn rằng: M. Lý hoàn-Hi là linh-nữ-từ của ông Lê-văn-Xu, hương-y-huân quốc-tai họ Long hương đường được 34 tuổi mới từ trần hôm ngày 13 Février 1922 tại Cẩn-thơ.

Báo-quan kính lời chia buồn cùng ông và chúc cho linh-hồn cô đưa cảnh thiên-dàng, tiên-diên từ-tôn.

AN-HÀ-BÁO
kính điếu

2013